Dissertatio epistolica qua consilium bibliothecae physiologicae historico litterariae conscribendae aperit : insimul autem viro clarissimo et doctissimo domino lo. Sigismund. Alexandro Panzer ... summos in philosoph. honores rite impetratos felices et faustos esse iubet Christianus Albertus Gothilf Gruner.

Contributors

Gruner, Christian Gottfried, 1744-1815.

Publication/Creation

Altorfii : Ex officin. Meyeri Acad. a Typis, D. XXVIIII IVN. A S. R. MDCCXXXXVII [29 June 1747]

Persistent URL

https://wellcomecollection.org/works/c6cxd3bn

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection 183 Euston Road London NW1 2BE UK T +44 (0)20 7611 8722 E library@wellcomecollection.org https://wellcomecollection.org 61564/19

DISSERTATIO EPISTOLICA

BIBLIOTHECAE PHYSIOLOGICAE HISTORICO LITTERARIAE

CONSCRIBENDAE

VIRO CLARISSIMO ET DOCTISSIMO DOMINO

IO. SIGISMVND. ALEXANDRO PANZER REVEREND. MINISTERII SOLISBACENS. CANDIDAT. DIGNISS

FAVTORI AESTVMATISSIMO
AMICO SINGVLARITER DILECTO

SVMMOS IN PHILOSOPH HONORES

RITE IMPETRATOS

FELICES ET FAVSTOS ESSE IVBET

CHRISTIANUS ALBERTUS GOTHILF GRUNER

D. XXVIIII INN. Y 2. K. CIDIDCCXXXXXIII

ALTORFII EX OFFICIN' MEYERI ACAD' A TYPIS

THE RESERVE 3513898 SUPPLIP /GRU SOLTHING TO STATABLETA T-0.1 1 1 2 1 0 0 0 BELLOTHECAUCHTYSICALOWEDGE MISTERICO LITTERA CONTRACTOR A LEGISLA QUIL WIND A RESPECT TO THE PARTY OF CONTRACTOR OF THE RESERVE OF THE PROPERTY OF T ON INCOME THE PROPERTY OF A CHARLES AND HOLD AND A PROPERTY OF EL AL DE PRODUCTION DE LE PROPERTO DE LA PROPERTO DEL PROPERTO DE LA PROPERTO DEL PROPERTO DE LA PROPERTO DEL PROPERTO DEL PROPERTO DE LA PROPERTO DEL PROPERTO DEL PROPERTO DE LA PROPERTO DE LA PROPERTO DEL PROPERTO DEL PROPERTO DE LA PROPERTO DEL PROPERTO TO SEE BEEN THE MENT AND ASSESSED AS THE RESERVE OF THE PARTY OF THE P TREED WELL STATE OF THE PROPERTY AND THE TOTAL TARTET TETTO THE THE STATE OF THE PARTY OF THE PARTY OF SALLY STAND TO THE STANDARD OF THE STANDARD OF THE SERVICE STANDARD OF THE SER THA GIENA DE ROLL ON A POST MARKANI THE WAS IN COUNTRICES, WITH try the last like the state of the state of

VIR CLARISSIME ATQVE DOCTISSIME FAVTOR ET AMICE NVNQVAM NON DILECTISSIME

TVVM GENTEMQVE PANZERIANAM semper deuenerabor, et amicitiae nostrae uinculum, quod sanctum semper mihi erit, a me postulant, oblatum hodie TIBI, VIR CLARISSIME,

honorem ex animo gratulari: Verae enim amicitiae fignum semper haberi consueuit, si ex secundis, quae amicis nostris obueniunt, rebus, si non maiorem, eandem tamen uoluptatem percipiamus, quam ex eis, quae ad nos nostrumque statum magis perficiendum

pertinent.

Qua autem de re uerba ad TE insimul faciam, ea de causa dubius haereo, quia, quod ipsimet Tibi notum est, tam multis tamque uariis, per aliquod temporis spatium, laboribus obrutus fui, et adhuc sum, ut otium, exarandae dissertationi epistolicae aptum, quaerere haud potuerim. Constitui igitur Tibi hac occasione eum exhibere, quem iam ante menses quosdam exaraui, Prodromum Bibliothecae physiologicae, et instituti mei huiusmodi bibliothecae edendae rationes breuiter exponere.

Fateor, me non parum historiae litterariae studio delectari; quod etiam ante hos duos annos iam prodidi, cum bistoriam motus periodici sanguinis, in forma epistolicae dissertationis ad Celeb. Dnum M. FROMMANNYM nostrum, conscripsi. Sed non uituperandum hoc uoluptatis genus esse consido, cum non ob iucunditatem tantum, sed et ob utilitatem in omnibus disciplinarum generibus, insigniter se haec

scientia commendet. Quomodo enim quis sibi adcuratam cognitionem huius uel illius rei commode acquirere poterit, nisi cognitio praecesserit huius scientiae historica. Mittam iam alias, et tantum de medica scientia loquar, quae instar omnium exemplorum esse poterit: eo magis enim necessitatem suam exerit historia litteraria, quo ampliores scientiae cuiusdam limites sunt. Quoties, quaeso, hic accidit, ut de medicamenti cuiusdam uiribus, aut de morbi alicuius natura adcuratius inuestiganda solliciti sint harum rerum studiosi, et postquam et tempus, et operam consumserunt, noua se inuestigasse putantes, obuenit illis peculiare forte de ea re scriptum, quod iam omnem materiam exhausit. Vt de aliis occasio-

nibus nihil dicam.

Non quidem ita omnibus destituti sumus subsidiis, ut plane nulla eruditorum scripta extent historico medico litteraria. Prostant enim Celeberr. STOLLII Einleitung zur Medicinischen Gelartheit. Prostat Excellentiss. et de re litteraria optime meriti, schvlzii Historia medicinae, ut et doctiff. FREINDII Histoire de la Medicine, aliaeque huius generis historiae. Sed, ut taceam omnes recensitos libros partes tantum, aut potius periodos historiae complecti, id tantum monebo; quod in eis nulla, aut saltem paucissima, auctorum scripta annotata reperiantur, cum tamen hoc praeprimis desideratum sit. Ne autem tam iusto eruditorum desiderio non aliquo modo satisfieret, celebratiss. bibliothecae realis univerfalis auctor, MART. LIPENIVS, etiam Bibliothecam realem medicam publicae utilitati facrauit. Maior laude mea est hic uir: quanto enim studio, quantaque diligentia, opus ipfi fuerit ad laborem hunc, quem ipfe

ipse uere Herculeum uocat, omnibus facile primo statim oculorum obtutu patebit. Sed scripta tantum usque ad annum LXXX superioris seculi edita in hac bibliotheca reperiuntur, et nullus huc usque medicorum Lipenianae bibliothecae partem medicam auxit et continuauit, quod tamen aliis partibus, praeprimis iuridicae, a celeberr. IENICHEN felici omine accidit. Insuper autem ipse LIPENIVS fatetur: primarium scopum

non fuisse omnes compilare.

Varii quidem iam ante eum extabant huius rei fcriptores, sed eorum magis adhuc curta suppellex est, quam Lipenii: uarii quoque eum sequuti sunt, inter quos eminet excell. KAESTNER, qui Ienae, superiori quadragesimo sexto huius seculi anno, bibliothecam medicam selectam typographico prelo tradidit. Non ego quidem is ero, qui tantorum uirorum meritis quidquam detrahere uolo: quin potius semper officii mei partem in eis aestimandis et colendis constitutam habebo. Interim, saluis tamen eorum meritis, laudibus ac honore, id dicere licebit, hasce collectiones testes esfe, quod unius hominis aetas tanto operi, historiae nimirum litterariae uniuersali conscribendae, non fufficiat. Praeprimis cum in arte nostra tanta scriptorum prostet multitudo, quam sine admiratione considerare uix possumus. Cumque scientiae eorum, quae ab uniuerfi huius conditura ad nostra tempora facta funt, quae uniuerfalis historiae nomine uenit, eadem fuerint fata: non iniustum fuit, quod uarii eruditorum optarunt et hodie adhuc optant, ut eadem felicitas contingat litterariae historiae, quae uniuerfali in Anglia contigit: ut nimirum plures ad negotium hoc perficiendum apti uiri societate se coniungerent, gerent, et uniuersalem bibliothecam conscribere allaborarent. Societas enim non moritur. Sed uana ac

irrita in hunc usque diem spes mansit.

Ne igitur plane sterilis amplissimus hic eruditionis campus relinqueretur, aliud consilium quidam inierunt. Cum nimirum non omnia omnes possimus, unam alteramue tantum scientiae partem sibi explicandam sumserunt: ubi autem fateamur necesse est, in aliis scientiarum generibus, praeprimis in theologia et philologia, plures illi studio incubuisse, e quibus Wolfi Bibliothecam hebraicam, fabricii Bibliothecam latinam, eiusdemque graecam, et schetelia Bibliothecam dissertationum Theologicarum, tantum nominabimus: etsi in medicina quoque nec defuerint antiquioribus tem-

poribus, nec defint hodiernis.

Sic enim semiologica Bibliotheca SCHENKII, SCHEE-FERI Bibliotheca pathologico therapeutica, fine directorium medico practicum a MORONO antea editum, WALTHERI collectio auctorum, qui de morbis scripserunt, BORELLI item et ROTHSCHOLZII chemicae Bibliothecae, aliaeque prostant: quae autem omnes augeri et emendari, atque ad nostra tempora usque continuari desiderant. Hocenim omnibus commune est huius generis scriptis: partim, quia quotannis noua in omni scientiarum genere lucem adspiciunt, partim etiam, quia semper quaedam omittuntur, etsi omni cura id euitare scriptor studet: quae autem uitia timenda non essent, si integra Societas in se susciperet eiusmodi instituti curam. Defectus tamen non adeo frequentes reperiuntur in BRVKMANNI Bibliothecis ad bistoriam naturae pertinentibus, LINNAEI et SEGVIERII Botanicis, et DOVGLASSII Anatomica, Bibliothecis: et dubium non est, quin hi solertisfimi . Improve

simi et doctissimi Viri has suas Bibliothecas sedulo

continuaturi fint, et supplementis adaucturi.

Vtiles igitur ac felices hi successus me in eam sententiam perduxerunt, ut apud animum meum constituerim, scripta quae ad Physiologiam pertinent colligere, certa spe fretus, non plane inutilem eum laborem fore, etsi probe sciam et cognoscam, non ea me adhuc gaudere scientiarum copia, quae huic proposito ex asse satisfaciendo par sit. Periculum interim faciam, et doctiorum examini ea quae collegi subiiciam, quorum emendationes demum aptius illud efficient.

Ne autem uaria uariis misceantur, sequentibus methodi legibus ac ordini conformare opus annitar.

Meritis nimirum eorum laudatis, qui historiam quarundam Physiologicarum rerum litteris consignarunt, uniuersales primum Scriptores, post autem illos enumerabo, qui speciales ap-

pellantur: ita ut

II Ante omnia illi recenseantur, qui ex professo, uti loqui solent, de Physiologia uniuersa scriptis egerunt, siue de sola Physiologia scripserint, siue uniuersae Medicinae systemata adornantes, aliis huius artis partibus, notitiam usus partium corporis humani iunxerint.

Tum uero eorum diligentiam non obliuiscar, qui in Anatomicis scriptis, simul quoque de corporis partium usu ad operationes et actiones, uitae et sanitatis conseruandae, exsequendas necessario, egerunt. Etsi enim proprie in Anatomicis scriptis pertracari ea tantum debeant, quae ad situm, locum, siguram, sub-

stantiam, magnitudinem partium et similia pertinent; multi tamen Anatomico Physiologica conscribere compendia praeoptarunt, * et saepe iam observationes doctissimas, diuturnae attentionis, experientiae et acrioris iudicii testes ibidem reperi: quos tacere et illis privare Physiologiae fautores iniustum duco.

Praemittere hos uniuersales Scriptores illis, qui tantum de una alteraue parte scripserunt, ea de causa constitui, partim quia illorum merita in hanc scientiae partem maiora mihi uisa sunt quam horum; partim uero, ut illis, qui tyrones artis sunt, sontes ante exhibeantur, ex quibus uniuersalem scientiae ideam haurire possint, quam specialioribus legendis operam nauent.

IIII Conuertam me porro ad eos, qui uel unam alteramue partem corporis, tantum physiologice considerarunt, uel aliquam eius actionem sigillatim exposuerunt, siue peculiaribus tractatibus

^{*} Non autem uituperandum est hocce institutum, cum indispensabilis nexus physiologiae cum anatomia sit. Quomodo enim quaeso usum partium exponere, motum
specificum eiusque gradus determinare, caussas actionum
inuestigare, et modum agendi explicare possumus, nisi
antea interna externaque dispositio, aut uno uerbo legitima organica structura, innotuerit. Hinc cum experientia edoctus sum in physiologica Bibliotheca plurima
anatomicorum scripta quoque adducenda esse, eodem sorte negotio colligi posse crediderim, Bibliothecam Anatomico physiologicam. Nihil tamen de hoc proposito
certi promittam, cum ea quae sorte obstarent nondum
satis animo perpendere potui.

tibus, siue dissertationibus id factum sit. Hos enim omittere nesas esset. Praeprimis cum supra iam laudatus Lipenivs in praesatione Bibliothecae medicae testetur: Se in eis, dissertationibus nimirum, saepe plus industriae, eruditionis et succi

deprebendisse, quam in spisso aliquo uolumine.

V Denique et observationum Scriptores adgrediar, et quidquid in illis ad Physiologiam pertinere uidebitur adducam. Inter quos primum locum teneant collectae observationes et disquisitiones celeberrimorym et illystriym, quae adhuc florent, societatym, quibus tantum rei medicae incrementum, tot errorum emendationem, tam multarum ad felicitatem, iucunditatem et usum generis humani communem spectantium rerum inuestigationem debemus.

Et hae erunt classes, ad quas referre omnes Scriptores annitar. Ordines uero dispositurus Chronologiae ductum sequendum esse putaui. Quod propositum non eo quidem spectat, ut, singulis annis, quae et qualia lucem adspexerint, enumerentur, sed uniuersam potius Physiologiae historiam secundum historiae medicinae uniuersalis periodos, pertractabo, quae secundum maxime notabiles mutationes, quae medicinae acciderunt, limitibus circumscribantur.

Constituent igitur

A) primam periodum Hippocrates, medicorum pater et princeps, cum iis, qui eum sequuti sunt, et fragmentis scriptorum, quae ante eum composita fuere.

B) Secundae periodi primus Galenus esto, quem B ideo

ideo nouae periodi ducem elegi, quod in Physiologia tam multa ab eo noua profecta reperiuntur, ** simulautem ea de caussa, quia tantam nominum celebritatem et Galenus et asseclae eius consequuti sunt, quae etiam fama tam diu durauit usque dum Galenica medendi methodus a

C) Chemicis et corum duce Paracelso labefactata

ac emendata est.

D) Maxime uero Physiologia mutari et nouis hypothesibus superstrui coepit a Cartesio et Cartesianis, qui primorum mechanicorum nomine non immerito insigniuntur, praeprimis cum

E) Mechanica hodierna Physiologia, quae a Hoffmanno et Boerhauio introducta et exculta est, multa a Cartesianis mutuauerit, et tantum secundum certiora fundamenta constructa sit.

F) Stablii theoria medica aliam iterum periodum historiae incipit, et quidem ultimam, quae ad nostra tempora usque durat, ac simul cum recentiorum

^{**} Testatur hoc Magnis. et Excell. D. D. KIRSTENIVS, Patronus et praeceptor meus perpetuo uenerandus, in elegantissimo programmate de ortu et progressu physiologiae. Vbi: CLAVDIVS, inquit, GALENVS post Hippocratem medicorum facile princeps, primus quasi fuit, qui praesertim buius studii incrementa non parum prouexit. Id quod, praeter alia permulta buius generis scripta, inprimis egregium illud et cedro dignum, declarat opus, in quo de usu partium magno iudicii acumine egit; ubi, quantum iamtum in Physiologia ualuerit, luculentissimo documento demonstrauit, uariorumque ea propter uirorum eruditorum elogia sibi promeruit.

tiorum Mechanicorum methodo persistit eundemque fere numerum cultorum et fautorum

semper habuit.

G) Hinc alii fuere et adhuc funt, qui has sibi tam aduersas theorias, Organicam et Mechanicam puta, conciliare et Eclesticorum nomen tueri annisi sunt.

Sic instituta pertractatione primae, secundae et tertiae classis, Historicorum nimirum, Systematicorum et Anatomico Physiologorum, me officio meo satisfacere posse credo. Quartam uero Monographorum et disquisitorum et quintam Observatorum classem, quantum quidem potero, secundum easdem chronologiae periodos recensebo, ita tamen, ut haec methodus, quae in prioribus tribus classibus ordines disposuit, in his posterioribus duabus tantum genericam differentiam efficiat.

Ordines horum scriptorum sint sequentes ut

primo enumerentur, qui de homine in genere, hominis que effentialibus partibus corpore nimirum et anima, placita sua posteritati reliquerunt. Fusius paullo hunc ordinem tractabimus. Cum nihil sane ex quibusuis disciplinarum et scientiarum generibus reperiatur, quod tam uariam fortunam expertum sit, quam anima hominis. Theologi enim pariter ac Medici et Philosophi illam in hanc alteramue partem trahere studuerunt. Quamobrem operam dabo, bistoriae animae litterariae medico philosophicae breuiter in hoc ordine exponendae. Praeprimis cum in definitione animae latere uidetur differentia inter Mechanicos et Organicos.

B) Secundam phalangem constituent ei, qui corpo-

funt: cor, cerebrum, offa, uiscera omnia etc.
uel fluidas, qualia sunt: saliua, lympha, lac,
semen, succus pancreaticus etc. eorumque

naturam et usum explicarunt.

Vita et sanitas, cum, adhuc in utero materno latentium, ubi nutritio foetus praeprimis notanda, tum uero propria sua uita uiuentium, iam consideranda ueniet, ut et sanitatis accidentia, aetatem puta, temperamenta, sexum, et similia.

Huius ordinis potiorem temperamenta sibi partem sument, cum plurima de illis philosophica et me-

dica scripta prostent.

Agmen denique claudent illi, qui de actionibus hominis commentati sunt; siue eae sint naturales uti sanguificatio; nutritio; secretiones; excretiones sudoris, muci, sanguinis menstrui et cet. habentur: siue sint uitales, quae ad respirationem et sanguinis periodicum motum pertinent: siue animales, ab animi uoluntate tantum pendentes: siue denique mixtae sint, ad quorum numerum deglutitio, urinae et secum aluinarum excretio, imo maximam partem generationis actus, partus et similia referentur. ***

Vt uero haec eo magis innotescant, sequentem adponere tabulam necessarium duxi.

^{***} Lubens omitto eos, qui de rebus, non naturalibus dictis, scripsere; quia hos potius ad Diaeteticam pertinere credo.

TABVLA

EXHIBENS PHYSIOLOGORVM

CLASSES

ORDINES

GENERA

PHYSIOLOGI

Scripserunt et uixerunt Pertinent ad Sunt uel A. Ante Galenum I Historicos B. Cum Galeno et post illum II Systematicos C. Cum Paracello et post Hi adornarunt (a) Methodici Systemata D. Cum Cartesio et methotantum Phydo Cartefiana fiologica E. Post Cartesium alia me-Systemata thodo nel uniuerfae medicinae et Hi fuerunt uel in eis etiam Physiolo-1. Stahliani (b) Naturalistae giae 2. Mechanici recentiores III Anatomico 3. Ecledici et conciliatores Physiologos !! LVCEM ADSPEXERVNT EGERVNT DE (1) Ad Galenum us-(a) Partibus hominis IIII Monograque exclusiue phos effentialibus 2) A Galeno ad Pa-B) Partibus corporis racelfum exclufiue constitutiuis 3) A Paracello ad (a) Solidis Cartefium exclu-(b) Fluidis fiue Vita et sanitate 4) A Cartesio ad no-Naturalibus stra usque tem-V Observatopora. Cum

Cum uero non facile omnia haec simul colligi queant, id potius agam, ut pars quaeuis sigillatim prodeat: ne nimium longum tempus ante abeat, quam me promissis meis stare uelle monstrauerim. Simul autem eorum favtorvm nomina adponam, qui subsidiis quibusdam beneuole me subleuarunt; gratamque mentem ipsis publice pro hoc fauore testatam faciam.

Sufficient haec pro scopo nobis proposito, quia tempus plura hic addere uetat.

Id enim adhuc mihi faciendum esse intelligo, ut, cuius causa totam hanc scriptionem suscepi, tibi clarissime et doctissime domine magister, gratulationis officium exhibeam.

Felicibus nimirum sub auspiciis hodie TIBI summi in philosophia honores delati sunt, quibus TE iam diu dignum fuisse, omnibus, qui aut TE, aut edita a TE egregia specimina norunt, palam est. Duae enim illae abs TE profectae dissertationes, altera de Transmigratione animarum, altera uero de Origine mali ex legibus felicitatis non derivanda, de TVA praeclara eruditione, diuturna diligentia Tibi adquisita, satis testantur. Prior enim egregie monstrat, TE illam philosophiae partem, quae plurimis difficultatibus prae aliis circumuallata est atque abscondita, Psychologiam puta, intime nosse, nec TVAM de ea cognitionem mediocrem tantum esse. Posterior autem testimonium perhibet, TE, qui potissimum studia TVA sanctiori doctrinae sacra esse uoluisti, de addiscenda naturali de DEO scientia semper cogitasse. Bene insuper cognitum TE habere atque perspectum, Theologo maximam officii

partem in emendando malo, bonoque promouendo, positam esse. Quis igitur non summa laude dignum esse iudicet illud TVVM consilium, quo in originem mali inquirere constituisti, quam laudem etiam, huic cum satisfecisti proposito, consequutus es.

Non minorem tamen honorem atque gloriam TIBI comparasti, cum e publica cathedra eas dissertationes desenderes: omnium enim expectationem, quae tamen de TE non nisi magna esse poterat, expleuisti, quid quod eam superasti: cuius rei recordatio mihi nunquam non maxime iucunda erit, praeprimis cum, quae TVA est erga me amicitia, utraque uice mihi licuit opponentium numero interesse.

Gaudeo quidem de hac laude TVA, noli autem credere, me eam mirari. Non enim mirum est, cum eo PATRE TE genitum esse constet, qui tanta eruditione, tantisque meritis conspicuus est, atque illustris, quem nunquam nisi summa cum animi religione et obseruantia nomino, cuique tanquam svmmo viro me placuisse primae laudi mihi duco. Iure me ipsi placuisse gloriari possum, cum tot tantaque illustris huius viri erga me patrocinii prossent monumenta, quae si enumerare tantum anniterer, diem consumerem: etsi lubens prositeor, nullis meritis meis, sed tantum beneuolentiae ac humanitati, quae ipsi propria est, hunc summum erga me fauorem tribuendum esse.

Concedat DIVINVM NVMEN TIBI, SVAVIS-SIME AC DILECTISSIME AMICE, OPTIMO HOC PAREN-TE per multorum adhuc annorum spatium frui, TVAMque simul patriam diu adhuc sub tutela EIVS, cvi regiminis minis pars, a SERENISSIMO AC POTENTISSIMO patriae TVAE PATRE demandata est, iustitiae ac felicitatis bonis gaudere, clementissime patiatur. Sic salua, sic sospes semper manebit illustris panzeri universa familia, quam semper uenerabor.

Tv autem, amice, tv paternarum uirtutum imago, perge per DEI T.O.M. gratiam tvas res feliciter agere: fint tibi hi philosophici honores summi, basis tantum, cui multo maiores superstruantur. Semper ego te, quod intime nosti, ex intimo cordis affectu amaui: uirtutis enim amor, ut te amarem, semper suasit; caue igitur unquam dubites de mea erga te observantia et amicitiae cultu. Q! quam dulce id mihi est, me certum atque persuasum esse posse, tibi semper intimioris nostrae amicitiae uinculum sacrum suturum, teque huius amicitiae leges sanctas semper fore habiturum. Vale.

